

سازمان مرجعیت شیعه

تدوین: آیت الله العظمی سید رضا حسینی نسب

پیشگفتار

مکتب بالنده و افتخار آفرین تشیع به عنوان اسلام حقیقی، از آغاز صدر اسلام و با راهنمایی رسول اعظم، محمد ابن عبدالله (ص)، از رهگذر معرفی امیر مؤمنان علی ابن ابی طالب (ع) به عنوان خلیفه و جانشین خود، به وجود آمده است.

برای نخستین بار، پیامبر گرامی اسلام (ص)، پیروان امیرالمؤمنین (ع) را به عنوان "شیعه" نامیده اند. جلال الدین سیوطی، از علمای معروف اهل سنت، این روایت مشهور و مسلّم را از رسول خدا (ص) در تفسیر "الدر المنثور" نقل کرده است که فرموده اند:

«والذی نفسی بیده، انّ هذا وشیعته لهم الغائرون
یوم القیامة». (الدر المنثور، نوشته جلال الدین سیوطی، ج 6، در تفسیر آیه هفتم از سوره بینه "انّ الذین آمنوا و عملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة").

- سوگند به آن که جان من در دست او است، او (علی ابن ابی طالب) و شیعه او در روز رستاخیز، رستگارانند.

گسترش سریع تشیع در جهان

جمعیت شیعیان در مرحله اول، متشکل از گروهی محدود از مهاجر و انصار بود و در رأس آنان، شخصیت‌های بنی هاشم و جمعی از بزرگان صحابه مانند سلمان، ابوذر، مقداد، خیاب بن ارت و امثال آنان قرار داشتند.

گرچه هجده های سنگینی در طول تاریخ تشیع برای از میان برداشتن این جامعه زنده و پویا صورت گرفته، اما روز به روز بر عظمت و عزت شیعیان جهان افزوده شده است. امروز، دنیا به این حقیقت اذعان دارد که تحقق هلال شیعی از بحرین و شرق عربستان، تا ایران، عراق، جمهوری آذربایجان، و لبنان، می رود تا هژمونی جدیدی را در جهان معاصر رقم زند، و قدرت جامعه بزرگ شیعه را به منصف ظهور برساند.

(هلال شیعی)

گرچه آمار دقیقی از تعداد شیعیان جهان در دست نیست، اما از مجموعه تخمین های کارشناسانه که جمعیت شیعیان را بالغ بر بیست و پنج درصد مسلمانان در سراسر جهان می داند، و با توجه به اینکه جمعیت فعلی مسلمانان در جهان بالغ بر یک میلیارد و ششصد میلیون است، چنین استنباط می شود که در حدود چهارصد میلیون از مسلمانان در سراسر گیتی، پیرو این مکتب رهایی بخش می باشند.

شیعیان گرچه در اکثر کشورهای جهان زندگی می کنند، ولی بیشترین تعداد آنان در کشورهای خاورمیانه مانند

ایران، عراق، پاکستان، یمن، افغانستان، آذربایجان، بحرین، لبنان و امثال آنها به سر می برند. رشد جامعه شیعیان در دهه های اخیر به حدی رسیده است که توانسته اند در برخی از کشورهای مهم خاورمیانه مانند ایران و عراق، دولت های شیعی تاسیس نمایند، و در برخی دیگر از ممالک این منطقه، نیروی های بزرگ و مؤثر مردمی را ساماندهی نمایند.

رهبری جهان تشیع در طول تاریخ

پیروان مکتب تشیع، با توجه به شرایط عقلی و نقلی که برای امام و جانشین پیامبر (ص) به اثبات رسیده است، امیر مؤمنان علی ابن ابی طالب (ع) و ائمه دوازده گانه را پس از خاتم انبیاء (ص) به عنوان رهبران خود و خلفای رسول خدا (ص) می دانند.

در حال حاضر نیز، رهبری حقیقی و بالاصاله شیعیان، بر عهده امام عصر حجة ابن الحسن المهدي (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بوده و خواهد بود.

در زمان غیبت کبری که عامه جامعه شیعیان از تشرّف به حضور آن حضرت محروم هستند و امکان دسترسی به ایشان برای همگان وجود ندارد، بنا به فرمان پیشوایان معصوم، از جمله خود آن حضرت، فقهای عادل و با تقوا به عنوان مرجع و پناهگاه شیعیان معرفی شده اند. در اینجا در صدد بیان تفصیل این مقوله نیستیم و پژوهشگران را به کتابهای مفصل و مستند در این زمینه که توسط دانشمندان بزرگ شیعه به رشته تحریر در آمده است، ارجاع می دهیم.

آنچه را در این مقدمه مختصر مورد بررسی قرار می دهیم این است که فقهای عادل و پرهیزکار در طول تاریخ پرفراز و نشیب اسلام، بار مسئولیت یادشده را بر دوش خود گرفته اند و هر یک، بر مبنای مقتضیات زمان و مکان خود و با توجه به محدودیت های عصر خویش، تلاش کرده اند تا

کشتی طوفان زده تشیع را به ساحل نجات برسانند و جامعه شیعیان را رهبری نمایند.

ضرورت تحوّل و تکامل مرجعیّت شیعه

روشن است که روش های مدیریت در هر جامعه ای، متناسب با زمان، و همگام با تحولات دیگر جامعه، باید دگرگون و متکامل گردد.

به عنوان مثال، روش مدیریت یک شهر کوچک با جمعیت و امکانات محدود در ده قرن قبل، با روش مدیریت یک کشور عظیم با شرایط پیچیده سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در عصر حاضر، بسیار متفاوت است.

اینک با اذعان به تحوّل و دگرگونی بزرگی که در کمیت و کیفیت جامعه تشیع به وجود آمده است، به حدّی که این جامعه عظیم جهانی، صدها میلیون انسان مسلمان روی زمین را در عصر و زمانی پیچیده و بغرنج در بر می گیرد، آیا می توان گفت: همان روشی که پیش از هزار سال قبل برای مدیریت جامعه پیروان اهل بیت (ع) و مرجعیّت

شیعه به کار برده می شده است، باید در عصر حاضر نیز برای اداره امور و سازماندهی شیعیان، به کار برده شود؟ در اعصار گذشته به خاطر سیطره دشمنان سفاک و حساسیت ستمگران بنی امیه و بنی عباس و دیگر حکومت های ظالم نسبت به تحرک شیعیان و رهبران آنان، و به خاطر تحت فشار بودن شدید فقهای ما، جامعه شیعه نمی توانست تشکیلاتی فراگیر و منسجم در سطح جهانی داشته باشد. به عبارت دیگر، حکام ستمگر و دشمنان شیعه به خاطر ترسی که از عدالتخواهی شیعیان و رهبران آنان داشتند، اجازه سازماندهی منسجم و پاینده را به جامعه پیروان اهل بیت (علیهم السلام) نمی دادند. زیرا در صورت تحقق چنین امری، تشکیلات شکوهمندی پدید می آمد که می توانست همه پیروان تشیع را زیر چتر واحدی گرد آورد و از این رهگذر، قدرتی عظیم را در برابر حکام جور فراهم سازد. از اینرو، فقهای شیعه با ملاحظه محدودیت های زمان خود و به منظور پرهیز از هجمه حاکمان جائر و دشمنان

شیعه، به سازماندهی پیروان خود به صورت محدود و موقت در حد "بیوت"، اکتفا نموده اند.

این در حالی است که در عصر حاضر، از یکسو، جامعه شیعیان جهان، از گروهی اندک، به جمعیت عظیم صدها میلیونی ارتقاء یافته است، و از سوی دیگر، امکان سازماندهی نظام مرجعیت شیعه فراهم است و هیچ مانع مهمی در راه ایجاد مؤسسه ای فراگیر برای شیعیان جهان وجود ندارد. بنا بر این، در عصر حاضر، هیچ عذری برای عدم ارتقاء سطح تشکیلات مرجعیت شیعه از مرحله "بیوت" به مرحله "سازمان منسجم جهانی" پذیرفته نیست.

امروزه، علاوه بر عموم شیعیان، بویژه نخبگان و فرهیختگان جامعه، برخی از مراجع عالیقدر معاصر نیز، به ضرورت تحول و تکامل نظام مرجعیت شیعه اذعان دارند، تا ضمن رفع نواقص نظام موجود، امکان پاسخگویی به نیاز جمعیت عظیم شیعیان در عصر حاضر و در دنیای مدرن و پیشرفته معاصر، فراهم گردد.

در این نوشتار موجز، به منظور آغاز یک حرکت تشکیلاتی منسجم و بالنده، دیدگاهی را به عنوان پیشنهادی طرحی جامع در جهت سازماندهی نظام مرجعیّت شیعه، ارائه می دهیم. باشد که با امعان نظر اندیشمندان و فرزندگان، بویژه فقهای گرانقدر و متخصصان شیعه در حوزه های علمیه و دیگر مراکز علمی و دینی، بر غنای این طرح افزوده گردد.

*****

آیا نظام قدیم، پاسخگوی دوران معاصر است؟

همانگونه که در مقدمه توضیح داده شد، نظام پیشین دستگاه مرجعیت شیعه، در ظرف زمانی و مکانی خاصی که متأثر از هجمه بی امان دشمنان دیرینه تشیع و مخالفت آنان با تاسیس سازمانی فراگیر بوده است، به عنوان حدّ اقل تشکیلات، محقق گردیده است. این نظام که همچنان در دوران حاضر نیز مورد استفاده قرار می گیرد، متوقف بر ویژگی های زیر است:

الف - فرد محوری

از آنجا که محور اساسی این تشکیلات، شخص مرجع تقلید است، بنا بر این، با به مرجعیت رسیدن یک فرد، ایجاد می شود و رشد می یابد، اما پس از مرگ وی، به خط پایان خود می رسد. بنا بر این، قوام بیوت مراجع، به حیات شخص مرجع بستگی دارد و این تشکیلات، پس از فوت مرجع، متلاشی می گردد.

این ویژگی، دارای محسنات و عیوبی است که به آنها اشاره می شود.

یکی از محسنات امر یادشده این است که مسئولان ارشد هر یک از بیوت، با کسب اعتماد مرجعی معین، انتخاب می شوند و لذا مورد شناخت و وثوق شخص وی می باشند.

اما یکی از معایب نظام یادشده این است که این مسئولان پس از سالها تجربه و کارآموزی، با مرگ مرجع مورد نظر، نسبت به عموم صلاحیت های خود خلع ید می شوند و نوعاً تخصص و تجارب گذشته آنان توسط دیگر بیوت، مورد استفاده قرار نمی گیرد. زیرا مرجع بعدی، سعی خواهد کرد از میان افراد مورد شناخت و وثوق خود، مسئولانی برای بیت خویش، برگزیند.

برخی از بیوت مراجع که پس از رحلت آنان همچنان خواسته اند به فعالیت خود ادامه دهند، به دلیل از دست دادن رکن اصلی بیت و سالار خویش، با ناکامی مواجه بوده و گاهی با مشکلاتی در زمینه مطرح شدن صلاحیت

یا عدم صلاحیت آنان در خصوص اموری مانند تصرف در وجوهات شرعی، مواجه شده اند.

ب - ناپایداری

ویژگی "فرد محوری" در تشکیلات بیوت مرجعیت، موجب آن می گردد که این نهادها، تشکیلاتی موقت و زودگذر باشند. زیرا معمولاً مراجع شیعه در سنین بالا به مرجعیت نائل می گردند و این امر باعث می شود که عمر مفید بیوت مرجعیت کوتاه باشد و تا سازمان دهندگان بخواهند نهاد یادشده را به جایی برسانند و سازماندهی آن را تکمیل کنند، با ارتحال شخص مرجع به عنوان محور اصلی آن، مانند خیمه ای که عمود آن را بردارند، سقوط می کند و فرو می افتد.

این ویژگی نیز، موجب عدم تحقق تشکیلات رهبری مستدام و بالنده که بتواند پاسخگوی عموم شیعیان جهان و سازماندهی مستمر آنان باشد، می گردد.

ج - پراکندگی

ویژگی دیگر بیوت مرجعیت، پراکندگی و عدم ارتباط سازماندهی شده میان آنها می باشد. گرچه تلاشهایی برای تزاور و مراودات مقطعی میان مؤسسات یادشده صورت می گیرد، اما به دلیل فقدان ضوابط استاندارد و تثبیت شده، انسجام تشکیلاتی لازم میان آنها نهادینه نشده است.

این امر، موجب تشتت نیروها و عدم هماهنگی فعالیت ها در کل جامعه شیعیان جهان می گردد.

د - فقدان تضمین در سرنوشت وجوهات

در زمان حیات مراجع، اصل این است که با حضور و نظارت شخص ایشان، امور مالی مطابق موارد مقرر شرعی انجام می گردد و حمل بر صحت می گردد.

پس از رحلت مراجع، گرچه در برخی از موارد مانند زمان آیت الله العظمی بروجردی و امثال ایشان، بنا بر مشهور، پولی نزد ایشان به جا نمانده، بلکه آن مراجع بزرگوار با وجود دیون و قرض هایی که بر عهده آنان بوده است از

دنیا رفته اند، اما در برخی از موارد دیگر، پس از رحلت مرجع، مبالغ هنگفتی از وجوهات شرعیه شیعیان در حساب های آنان باقی بوده است. برخی از بازماندگان مراجع در چنین مواردی، ادای امانت کرده و مبالغ مذکور را به مرجع بعدی یا حوزه های علمیه تحویل داده اند.

اما متأسفانه در برخی از موارد، وارثان سببی و نسبی مرجع متوقفاً، از تحویل مبالغ عظیم وجوهات باقیمانده به مراجع بعدی یا حوزه های علمیه خودداری ورزیده و به بهانه های گوناگون، خود متولّی تصرف در آن شده اند. این در حالی است که یک نظام بازرسی مستقل و جامع برای رسیدگی به امور مالی بیوت مراجع در چنین مواردی وجود ندارد، تا صرف باقیمانده وجوهات شرعیه در موارد مقررّه را تضمین نماید.

این امر، موجبات سلب اعتماد بسیاری از شیعیان در زمینه سرنوشت ارسال وجوهات شرعیه خود به بیوت را فراهم ساخته است.

نتیجه

بنا بر آنچه گذشت، روشن می گردد که تشکیلات محدود "بیوت" که بنا بر مقتضیات زمان های گذشته به وجود آمده است، گرچه در آن ظرف زمانی معین، ممکن است قابل توجیه باشد، ولی در عصر حاضر که موانع گذشته برطرف شده و هیچ عذری برای تحوّل و تکامل آن وجود ندارد، باید مورد تجدید نظر قرار گیرد و طرحی نو برای تشکیلات مرجعیّت شیعه، ارائه گردد، تا از یکسو، نقاط ضعف تشکیلات قدیم برطرف شود، و از سوی دیگر، از تجارب عظیم بشری در زمینه مدیریت و سازماندهی جوامع بزرگ در عصر حاضر، استفاده بهینه بعمل آید.

*****

کلیات سازمان مرجعیت

سخن از سازماندهی تشکیلات مرجعیت را با این پیام امیر مؤمنان (ع) شروع می کنیم که پس از توصیه به تقوای الهی، فرزندان و شیعیان خود را به داشتن نظم و انضباط در امور، فرا می خواند و چنین می فرماید:

"اوصیکما و جمیع ولدی و اهلی و من بلغه کتابی، بتقوی الله، ... و نظم امرکم."

از این فراز وصیتنامه امام علی (ع) روشن می گردد که یکی از مهمترین دلنگرانی های آن حضرت، در خصوص مسأله نظم و انضباط جامعه شیعیان پس از ایشان بوده است. از اینرو، بعد از سفارش به تقوا، پیروان خود را به مراعات نظم و سازماندهی و کار تشکیلاتی فرمان می دهد.

آیا سزاوار است با وجود اینگونه اوامر از سوی رهبران شیعه، دیگر جوامع بشری در نظم بخشی و سازماندهی جامعه خود با روش های دقیق و

الگوهای پیشرفته و شیوه های مدرن، از جامعه بزرگ
و افتخار آفرین شیعیان پیشی بگیرند؟

اهداف عام

مهمترین اهداف تاسیس سازمان مرجعیت شیعه،
عبارتند از:

1. تکامل نظام رهبری دینی و فکری جهان تشیع

بر اساس نیازهای جوامع پیروان اهل بیت (ع)
و همگام با تحولات و گسترش جامعه بزرگ
شیعه در عصر حاضر و اعصار آینده.

2. ارتقاء نقش جامعه جهانی شیعه در معادلات
بین المللی، در جهت دفاع از حقوق شیعیان
جهان.

3. ایجاد هماهنگی بیشتر میان منابع فکری و
مالی رهبران شیعه، به منظور بهینه سازی
نظام رسیدگی به نیازها و مشکلات پیروان
اهل بیت (ع) در همه کشورها.

4. استفاده بهتر از کارشناسان و متخصصان امور شیعیان، و هدایت آنان از مؤسسات پراکنده و زودگذر به سازمانی منسجم و مستدام، و پیشگیری از هرز رفتن تجارب و تخصص آنان.
5. ایجاد انضباط مالی در مجموعه منابع بیت المال شیعیان، در جهت تضمین صحت و سلامت نظام گردش مالی جامعه پیروان اهل بیت (ع).
6. گسترش دامنه نفوذ مرجعیت شیعه در سراسر جهان.
7. انسجام و ایجاد توازن در فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شیعیان در کشورهای مختلف و پیشگیری از دوباره کاری و تکرارهای غیر ضروری.
8. برآوردن انتظارات فرهیختگان و نخبگان جهان تشیع و دلگرم ساختن عموم شیعیان در پرتو تکامل تشکیلاتی سازمان مرجعیت.

ویژگی های کلی سازمان

سازمان مرجعیت شیعه به منظور تکامل بخشیدن به تشکیلات فعلی، باید ویژگی های ذیل را در بر داشته باشد:

الف. سازمان محوری، تحت اشراف و هدایت مؤثر مراجع عالیقدر هر عصر.

ب. مراعات دیدگاه فقهی هر یک از مراجع در فعالیتهای سازمان یادشده، نسبت به صرف وجوهات خاص ایشان و رعایت حال پیروان آنان.

ج. مراعات ارکان "مدیریت" به معنای فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع و نیروها در برنامه ریزی، سازماندهی، بسیج امکانات، هدایت و کنترل مستمر، در جهت دستیابی به اهداف سازمان، و در چهارچوب نظام ارزشی مورد قبول.

د. شایسته سالاری و استفاده بهینه از کارشناسان و متخصصان شیعه در بخشهای مختلف تشکیلات، با

لحاظ همه نیازهای فکری، فرهنگی، دینی، اجتماعی، اقتصادی و غیر آن.

ه. برخورداری از نظام دقیق بازرسی اداری و مالی بر اساس آخرین دستاوردهای روز.

و. مرکزیت سازمان در مهمترین حوزه های علمیه شیعه، و انتشار شعب آن در کشورهای دیگر، با مراعات انسجام و هماهنگی دقیق و تعریف شده میان سازمان مرکزی و شعب آن.

ز. توزیع عادلانه و متوازن وجوهات و امکانات میان مناطق شیعه نشین در سراسر جهان بر اساس نیازمندی ها و اولویت ها، با جلب نظر مراجع کرام در هر عصر.

ح. سازمان دهی وکلای مراجع و صاحبان اجازات جهت کنترل و نظارت بر عملکرد آنان و طراحی و اجرای یک نظام دقیق اداری و مالی برای آنان در راستای ایجاد نظم و انضباط در زمینه دریافت و پرداخت

وجوهات شرعیه و رسیدگی به مشکلات شیعیان، و گزارش کار آنان به مراجع.

ط. نظم دادن به امر شهریه طلاب حوزه های علمیه در مقیاس جهانی بر اساس برآورد نیازها و با روشی هماهنگ، دقیق، آبرومند و استاندارد، و در عین حال، مراعات هویت و مشخصات مراجع بزرگوار در امر پرداخت شهریه ای که از حساب هریک از آنان و با اجازه آنان پرداخت می شود.

ی. برنامه ریزی جهت ایفای نقش مؤثر و حکیمانه در عرصه های گوناگون منطقه ای و بین المللی، به منظور دفاع از شیعیان جهان و احقاق حقوق آنان، در پرتو توسعه و تقویت تشکیلات سازمان مرجعیت.

روشن است که با وجود ویژگی هایی که بیان گردید، هنوز پرسش های مهمی در زمینه کیفیت اجرای چنین طرح حیاتی و خطیر در اذهان وجود دارد. بنا بر این، شایسته است با بیان طرح تفصیلی به عنوان پیشنویس، و جلب نظر کارشناسان و متخصصان

دلسوز در حوزه های علمیه و دیگر نهادهای علمی و
فکری شیعیان جهان، نقاط مبهم این طرح برطرف گردد
و به مرحله کمال نائل شود.

*****

تشکیلات مرکزی سازمان مرجعیت

نهاد مرکزی سازمان مرجعیت، در حکم قلب تپنده تشکیلات یادشده است و بر این اساس، باید با دقت و حکمت و در نظر گرفتن همه ملاحظات ضروری شرعی، حقوقی و قانونی، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

مکان تشکیلات مرکزی

به منظور امکان نظارت مراجع شیعه بر فعالیت های سازمان مرجعیت، شایسته است تشکیلات مرکزی آن در مهمترین حوزه های علمیه شیعه که در حال حاضر در شهرهای قم و نجف قرار دارند، تاسیس گردد. به دلیل توازن میان دو حوزه علمیه یادشده، در صورت توافق نمایندگان مراجع، بهتر است ساختمان دفتر تشکیلات مرکزی، در یکی از آن دو حوزه مقدسه به صورت ثابت، قرار داشته باشد.

در غیر این صورت، در هریک از دو حوزه بزرگ شیعی، ساختمان‌ی به عنوان دفتر تشکیلات مرکزی در نظر گرفته می‌شود، ولی استفاده از هریک از آنها به عنوان مذکور، به صورت دوره‌ای و متغیّر خواهد بود.

تبصره: در برهه‌ای از زمان و دوره‌ای که یکی از آن دو مکان به عنوان دفتر تشکیلات مرکزی مورد بهره‌برداری قرار دارد، ساختمان دیگر، در حدّ شعبه، فعالیت خواهد داشت.

استقلال سازمان مرجعیت

تشکیلات مرکزی سازمان مرجعیت در قم و نجف، تنها زیر نظر مراجع و نمایندگان آنان فعالیت می‌کند و هیچ دولتی حق دخالت و اعمال نظر در ساختار و فعالیت‌های قانونی آن ندارد.

شعبه های سازمان

سازمان مرجعیت، می تواند در دیگر کشورها به تناسب نیازمندی جامعه شیعیان و با مراعات قوانین و مقررات مربوطه، شعبه هایی را ایجاد نماید. این شعب، باید زیر نظر مستقیم سازمان مرجعیت عمل کنند و غیر از اختیارات محوله از سوی تشکیلات مرکزی، از خود استقلال و اختیاری ندارند.

اداره تشکیلات مرکزی

سازمان مرجعیت تحت نظر مستقیم نمایندگان رسمی مراجع که با حکم آنان تعیین می گردند، اداره می شود.

مقصود از مراجع در این گفتار، عبارت است از کسانی که شرایط ذیل را داشته باشند:

1. داشتن مدرک اثبات کننده اجتهاد.
2. احراز سایر شرایط مرجعیت مانند تقوا، عدم انحراف اعتقادی و غیره.
3. داشتن رساله عملیه و پاسخ به استفتائات.

4. داشتن تعداد معتنی بهی از مقلدان و پیروان.

تبصره 1: مجمع عمومی سازمان مرجعیت که متشکل از نمایندگان رسمی مراجع است ، می تواند مقررات و آئین نامه هایی در زمینه شناخت شرایط، ویژگیها و کیفیت به رسمیت شناختن مراجع بعدی که به سازمان ملحق می شوند، وضع نماید.

تبصره 2: تفصیل ارکان سازمان مرجعیت، که پیشنهاد نویس آن در فصل آینده خواهد آمد، باید به تصویب نمایندگان مراجع در نخستین گردهمایی های مجمع عمومی برسد.

امور مالی سازمان مرجعیت

سازمان مرجعیت ، برای هر یک از مراجع عضو، حساب بانکی مستقلی افتتاح می کند که زیر نظر نماینده آن مرجع خواهد بود و همه دریافتها و پرداختهای آن باید مورد تایید مرجع مزبور و نماینده مستقیم وی باشد.

بنا بر این، همه مراجع در همه اموال موجود، شراکت ندارند.

پس از ارتحال هریک از مراجع، اموال موجود در حساب وی، به حساب هیچیک از مراجع دیگر واریز نمی شود بلکه با نظر مجموع نمایندگان مراجع عظام، صرف موارد مقررّه شرعیّه در جهت رفع نیاز شیعیان جهان و حوزه های علمیه می گردد.

تبصره: تفصیل مربوط به منابع درآمد، دیافتها، پرداختها و هزینه های سازمان، در فصول بعدی خواهد آمد.

*****

ارکان سازمان مرجعیت

ارکان اصلی سازمان مرجعیت شیعه در بدو تاسیس،

عبارتند از:

الف. مجمع عمومی.

ب. هیأت امناء.

ج. هیأت اجرایی.

د. نهاد بازرسی.

هـ. شعبه های سازمان.

تبصره: مجمع عمومی در آینده می تواند بخشهای

دیگری به چارت تشکیلاتی سازمان مرجعیت، اضافه

نماید.

مجمع عمومی

• مجمع عمومی سازمان مرجعیت، از نمایندگان رسمی

مراجع شیعه در سازمان یادشده، تشکیل می گردد.

- جلسات مجمع عمومی با حضور حد اقل دوسوم نمایندگان مراجع، رسمیت می یابد.
  - مصوّبات مجمع عمومی، با رأی اکثریت حدّ اقل دوسوم حاضران در جلسات مجمع، قانونی می باشد.
  - انتخاب هیأت امناء، بازرسان، دبیر کل و دیگر اعضاء هیأت اجرایی و رؤسای شعب سازمان مرجعیت، بر عهده مجمع عمومی می باشد.
- توضیح 1:** لازم است نمایندگان مراجع به عنوان اعضاء مجمع عمومی، به صورت منظم در جلسات رسمی آن حضور یابند تا بیانگر دیدگاه های مراجع خویش به هنگام تصویب لوایح و مقرّرات باشند و در تصمیم گیریهای مربوطه نقش فعال داشته باشند.
- توضیح 2:** در صورت انحصار مرجعیت در شخص واحد و اجماع شیعیان بر مرجعیت وی، سازمان مذکور توسط آن مرجع و نماینده وی، اداره خواهد شد.
- سخنگوی مجمع عمومی که وظیفه تشکیل و اداره جلسات مجمع عمومی را بر عهده دارد، با رأی

- مستقیم اعضا مجمع عمومی برای مدتی که مجمع مذکور تعیین می کند، انتخاب می گردد.
- سخنگوی مجمع عمومی می تواند برای اداره جلسات مجمع مزبور، دستیارانی انتخاب نماید.
- آئین نامه اداره جلسات مجمع عمومی، باید به تصویب اعضا مجمع عمومی برسد.

هیأت امناء

- مجمع عمومی سازمان مرجعیت از میان اعضا خود، تعداد پنج نفر به عنوان اعضا اصلی، و تعداد سه نفر به عنوان اعضا علی البدل را برای مدت دو سال انتخاب می نماید.
- **تبصره:** در صورتی که تعداد نمایندگان مراجع در مجمع عمومی، مساوی با تعداد هیأت امناء یا کمتر باشند، خود آنان مسئولیت هیأت امناء را نیز، بر عهده خواهند داشت.
- وظائف هیأت امناء عبارتند از:

1. دریافت و تدوین لایحه های پیشنهادی به منظور طرح در جلسات مجمع عمومی سازمان برای تصویب.
  2. ابلاغ مصوبات مجمع عمومی به هیأت اجرایی جهت اجراء.
  3. نظارت بر حسن اجرای مصوبات توسط هیأت اجرایی و دیگر بخشهای اجرایی و شعب سازمان، و ابلاغ گزارش کار آنان به مجمع عمومی.
  4. نظارت و کنترل عملکرد مالی سازمان و تنظیم گزارش مالی سالانه جهت ابلاغ به مجمع عمومی.
  5. انجام کلیه معاملات ملکی سازمان، پس از تصویب مجمع عمومی.
- مسئول و منشی هیأت امناء از میان اعضاء آن، پس از انتخاب شدن به عنوان اعضاء هیأت امناء توسط مجمع

عمومی، با رأی اکثریت اعضاء هیأت امناء برای مدّت یکسال تعیین می گردند.

- در صورت استعفاء، فوت، مسافرت یا برکناری یکی از اعضاء اصلی هیأت امناء، جای وی به وسیله یکی از اعضاء علی البدل، پر می گردد.

- مجمع عمومی می تواند در صورت احراز عدم صلاحیت یک یا چند تن از اعضاء هیأت امناء در حین دوره کاری، با رأی اکثریت، فرد یا افرادی را از آنان برکنار کند و جایگزین آنان را انتخاب نماید.

توضیح 1: هیأت امناء، در تصویب امور مرتبط به اداره سازمان، از خود اختیار و استقلال ندارد.

توضیح 2: هیأت امناء، حق دخالت در امور اجرایی هیأت اجرایی و شعب سازمان را ندارد، ولی در صورت مشاهده تخلف و اشکال، باید مراتب را به مجمع عمومی گزارش نماید.

هیأت اجرایی

- دبیر کل سازمان مرجعیت و دو عضو دیگر هیأت اجرایی (حسابدار و منشی)، توسط نمایندگان مراجع که اعضاء مجمع عمومی را تشکیل می دهند، برای مدت دو سال، انتخاب می گردند.
- هیأت اجرایی، بازوی اجرایی مجمع عمومی سازمان مرجعیت می باشد و هیچگونه اختیاری از خود برای تصویب یا تغییر مصوّات مجمع عمومی ندارد.
- هیأت اجرایی، لوایح پیشنهادی خود را باید به هیأت امناء، به منظور تدوین و ارائه به مجمع عمومی تقدیم نماید.
- هیأت اجرایی، باید دستور العمل ها و مقررات اجرایی را از هیأت امناء، پس از تصویب در مجمع عمومی دریافت نماید.
- هیأت اجرایی باید گزارش عملکرد خود و دیگر شعب سازمان را در زمینه های اداری و مالی و غیره، به صورت مرتّب و در ظرف زمانی قانونی، به هیأت امناء

جهت نظارت، کنترل و ارائه به مجمع عمومی تقدیم کند.

- ابلاغ حکم رؤسای شعب سازمان پس از تصویب در مجمع عمومی، ابلاغ مصوّات اجرایی مجمع عمومی به شعب مذکور، کنترل عملکرد شعب، و ارائه گزارش فعالیت‌های آنها به هیأت امناء، بر عهده هیأت اجرایی می باشد.
- آئین نامه های هیأت اجرایی، توسط مجمع عمومی تصویب می گردد.

نهاد بازرسی

- مجمع عمومی، سه نفر را به عنوان بازرسان سازمان مرجعیت برای مدت دو سال انتخاب می کند.
- بازرسان پس از انتخاب شدن توسط مجمع عمومی، یکی از اعضاء خود را به عنوان سرپرست نهاد بازرسی انتخاب می نماید.
- وظائف نهاد بازرسی عبارت است از:

1. سازماندهی نهاد بازرسی بر اساس مقررات و آئین نامه های اجرایی آن که توسط مجمع عمومی به تصویب می رسد.
2. نظارت و کنترل دقیق نسبت به امور مالی و اداری سازمان در همه سطوح هیأت امناء، هیأت اجرایی، و شعب سازمان.
3. ارائه گزارش کامل بازرسی ارکان مذکور به صورت مستقیم به مجمع عمومی در ظرف زمانی مقرر و قانونی.

توضیح: نهاد بازرسی، حق دخالت در وظائف هیأت امناء و هیأت اجرایی و شعب سازمان را ندارد ولی باید در صورت مشاهده تخلف، به آنها تذکر دهد، و همچنین، گزارش تخلفات را مستقیماً به مجمع عمومی ارائه نماید.

شعب سازمان

- شعبه های سازمان در مناطق دیگر، بر اساس درخواست هیأت اجرایی از طریق هیأت امناء و با تصویب مجمع عمومی، تاسیس می گردند.
- رؤسای شعبه ها نیز با همان شیوه، با رأی مستقیم مجمع عمومی انتخاب می شوند.
- آئین نامه تشکیل و اداره شعب را مجمع عمومی سازمان مرجعیت، تدوین می نماید.
- شعبه های سازمان، مجریان سیاست ها، طرح ها و برنامه های تشکیلات مرکزی سازمان مرجعیت در منطقه مربوطه می باشند و در تصمیم گیری ها باید تابع آئین نامه های ابلاغ شده و مقررات تصویب شده توسط مجمع عمومی سازمان باشند.

*****

نظام مالی سازمان

مبحث امور مالی سازمان مرجعیت شیعه، به دو بخش تقسیم می گردد:

1. نظام مالی مستقل برای هر یک از مراجع.
2. نظام مالی مربوط به اداره سازمان مرجعیت.

نظام مالی مستقل هریک از مراجع

- همانگونه که قبلا به صورت مختصر یادآور شدیم، سازمان مرجعیت برای هر یک از مراجع عظام، یک حساب مستقل افتتاح می کند که تنها زیر نظر آن مرجع و نماینده ایشان خواهد بود.
- افتتاح حساب یادشده به منظور دریافت وجوہات پیروان هریک از مراجع و پرداخت آن در موارد مقررہ شرعیہ با نظارت و مسئولیت نماینده آن مرجع، صورت می گیرد.

- هرگونه برداشت از حساب یادشده توسط سازمان مرجعیّت، منوط به اذن و موافقت مرجع مورد نظر یا نماینده رسمی ایشان است.
- در زمینه پرداخت شهریه طلاب حوزه ها پس از موافقت مراجع، از شیوه ای هماهنگ و استاندارد استفاده می شود، تا از یکسو، هویت مرجع پرداخت کننده مشخص باشد، و از سوی دیگر، کرامت دریافت کنندگان، مراعات شود.
- پس از رحلت هر مرجع، کلیه وجوهات شرعیه که در حساب وی قرار دارد، تحت اشراف مجمع عمومی سازمان مرجعیّت، در موارد مقرّره شرعیه و با مراعات قوانین سازمان مذکور، صرف می گردد.

نظام مالی مربوط به اداره سازمان مرجعیّت

- به منظور اداره امور سازمان، حساب مشترکی افتتاح می گردد که مخارج اداری عمومی و هزینه های سازمان مرجعیّت، از آن حساب برداشت می گردد.

- درآمد این حساب، از محل سهم هریک از مراجع، نسبت به هزینه های عمومی سازمان و به تناسب فعالیت های سازمان برای آن مرجع، تامین خواهد شد.
- پرداخت هزینه های سازمان از این حساب، با دو امضاء از سه امضاء هیأت اجرایی، صورت می گیرد.
- کلیه دریافتها و پرداختها باید بر مبنای آئین نامه های مصوب مجمع عمومی انجام گردد.
- نهاد بازرسی سازمان همواره می تواند دفاتر و اسناد مالی هیأت اجرایی و شعبه های سازمان را بازرسی و کنترل نماید.

*****